

העץ.. לקראת טו בשבט

חמישה עשר בשבט הוא ראש השנה לאילן, לקביעת תחילת השנה לעניין ערלה ונטע רביעי, מעשר שני ועני ולשמיטה ויובלות. (במשנה ר"ה א,א)

נושא העץ יובא כנושא מזדמן בד"כ גם בגן/בכיתה, לקראת טו בשבט או אחריו. הנושא חשוב והוא יכול יידע על סוגי עצים, מקומות גידול, חלקי העץ ותועלתו. ובנוסף היבטי קודש שונים.

את ההיכרות שלנו עם העצים נעשה כמובן במקום גידולם. בצהרון, נפעל בדרכים חיותיות וניתן דגש על העשרה.

נצא לסיור עם הילדים לסביבה הקרובה ונתבונן יחד בעצים שמסביבנו.

נשאל את הילדים ה הם יודעים על העצים?

אפשר בתכונות משותפות לכל העצים, נמצא שלכולם גזע, ענפים, עלים וכי כל העצים נטועים במקומם באדמה, שבה הם מעמיקים שורש, פורשים ענפים ומוציאים פרחים ופירות. נעודד את הילדים לתאר את תכונותיו של כל עץ בנפרד, במה הוא שונה מעצים אחרים. נשווה את ההבדלים בגובה, בצורת נוף העץ – האם הוא משתרע לצדדים או זקוף? נתבונן בגזע: בעוביו, בהיקפו, נמשש ונחוש את המרקם – ישנם עצים בעלי גזע חלק, וישנם בעלי גזע מחוספס. נבחין בגוונים השונים של הגזעים, נתבונן בעלים, נתאר את צורתם ונשווה את גוניהם בין הירוק הכהה לבהיר יותר.

אפשר לקטוף ענף בזהירות ממקום שמותר, לשים בתוך צנצנת שקופה עם מים. נסמן עד איזה גובה המים מגיעים... נגלה שהענף סופג מהמים, עליו ממשיכים ללבלב ואפילו יש פריחות חדשות (לעתים הטמפרטורה הגבוהה יותר של החדר מזרזת את הנשירה)

אפשר לקשט כרזות:

"וְכִי תֵבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל וְעֵרְלָתֶם עֵרְלָתוֹ...." (ויקרא ט, כג)
 "לא תשחית את עצה" (דברים כ', י"ט)

כל האילנות, להנאתן של הבריות נבראו(בראשית רבה י"ג)

סיפורי חז"ל:

"עמלו של אדם לא רק בשבילו" - כה עשו חכמנו
אילן אילן במה אברכך?

עץ החרוזים - ניתן לקחת ענף לנעוץ אותו בדלי עם חול-ולהכין עלים מבריסטול ירוק. על העלים, הילדים יכתבו זוג חרוזים או יציירו-להכין שלט עץ חרוזים. משחקי כרטיסים של חרוזים ומילים נרדפות במרכז אוריינות כתיבת ספרונים וסיפורים לתמונות בנושא העץ תמונות ברצף, יחיד ורבים של פרות.

ספר :

בעקבות : "עץ, איך זה להיות עץ?" הילדים ילמדו **מילות שאלה** וישאלו שאלות את העץ ... ילמדו ויבינו מהי האנשה? יש לי שאלה-שאלת שאלות על פרי מסוים : האם הוא...? המחזת סיפורים, מדרש תמונה

ספורים - בהתאמה לגיל ולאוכלוסיה :

פעם שאלתי עץ/דתיה בן דור, העץ הנדיב/ סילברסטיין, מר זוטא ועץ התפוחים/אורית רז, סבא עץ, הנוטע הזקן, האורן הבודד/יהודה פרדיס, מה אפשר לעשות עם עלה?

תאטרון-להכין המחשה לאחד מהסיפורים

מרכול-הכנת חנות פרות, מיצים , נגריה.

את המרכול ניתן להפוך א. **לדוכן מכירות של פירות עסיסיים**, יבשים ומיובשים כולל תמחור ופרסומות ב. **ניתן להכין "בית פרי"** ובו מוכרים מיצים שונים בבית הפרי יש מסחטות שונות, ופירות עסיסיים וכו' כלי מדידה הילדים יבחינו כמה מיץ יש באשכולית לעומת קלמנטינה ע"י מדידה והאם לאגוז יש מיץ? את המיצים מוכרים בכוסיות לילדי הגן. ג. **דוכן להכנת סלסילות לט"ו בשבט** לפי דגמים (בכרטיסיות) כל פרי מתומחר, או בצורה חופשית כיד הדמיון (רצוי) ותמחור סופי של הסלסילה כמה היא עולה לפי מחיר הפירות שבתוכה. להוסיף ניירות עטיפה, צלופנים סלסילות מחומרים שונים ובגדלים שונים (אבחנה והתאמה של הילדים גודל הפרי שיתאים לסלסילה), סרטי קישוט.

מטבח מתכונים-

הכנת מיצים מפירות הדר, סוכריות מפירות הדר, סלט פירות, עוגת פירות יבשים/מיץ- מלווה במלל של הגננת....

מאפשר למידה רבה של תהליכים, כלים, חומרים, כמויות מצורפים מרשמים אורניים. ניתן לילדים כלי עבודה, והם יפעלו בהתאם. לשים לב להשתמש בכלים על פי הנחיות חוזר מנכ"ל.

משחקים דידקטיים

1. לוטו תמונות או דומינו – לט"ו בשבט משחקי לוטו מתמונות פרחים, פירות, עלים ועצים שונים.

חלקי הצמח, הרכבה על לגו גדול

2. משחקי הרכבה לצעירים – נכין כרטיסיות עם תמונות של פירות, עלים או עצים, נחתוך אותם לשתיים, נערבב וניתן לילדים למצוא את החצאים המתאימים המרכיבים את התמונה.

3. משחק הזיכרון – נכין כרטיסיות כפולות של פירות ירקות ופרחים – נציע לילדים לשחק במשחק הזיכרון.

4. רביעיות עצים.

5. משחק הבחנה בין דומה לשונה :

נגזור תמונות של פירות, עצים, עלים ועוד. נשתדל שבין התמונות יהיו כמה תמונות זהות או שונות בגודל, צבע צורה וכמות. והילדים יוכלו לשייך כרטיס של עץ צר ועץ רחב. תוך כדי המשחק הילדים ילמדו לשייך לקבוצות וקריטריונים שונים.

6. **נחש מה-** משחק אסטרטגיה העוסק בעצמים הקשורים בגן.

מטרת המשחק : לגלות את העצם שבחר המשתתף השני.

מס' המשתתפים : 2 או 2 זוגות (או בקבוצות).

תכולת המשחק : לוח תמונות של מוצרים, כלי כתיבה.

הוראות המשחק : כל משתתף בתורו, שואל את המשתתף השני שאלה אחת כדי לזהות את העצם הנבחר, שאלה שהתשובה עליה היא "כן" או "לא".

רצוי שהשאלה תהיה מנוסחת כך שתתייחס לקבוצה גדולה של עצמים. בדרך זו יוכל המשתתף לדעת כמעט בוודאות לאיזו קבוצה אין המוצר שייך ויצמצם את מאגר האפשרויות. בשלב מסוים, על פי החלטתו, יוכל המשתתף לנסות ולנחש מהו המוצר הנבחר. אך יש לזכור : ניחוש מוטעה מקנה למשתתף השני תור נוסף.

זוכה : המשתתף הראשון שגילה מהו העצם שבחר חברו.

שימו לב!

השאלות יכולות להתייחס לאפיונים שונים : חי, צומח, דומם, שימושי המוצר, דרכי תפעולו.

שאלות לדוגמא :

האם העצם שבחרת הוא חי?

האם העצם שבחרת הוא כלי עבודה?

7. "בינגו ט"ו בשבט" – לגיל הרך

מטרה משחקית: לכסות שורה, טור או אלכסון בלוח המשחק כולו (בהתאם להחלטה מראש).

מס' משתתפים: קבוצה מורחבת של יחידים, זוגות או קבוצות.

תכולת המשחק: לוחות משחק, כרטיס משחק, אמצעים לכיסוי התשובות הנכונות (כגון: כרטיסי בריסטול ריקים, דיסקיות, עלים, אבנים קטנות וכו').

מהלך המשחק:

1. המנחה מזמין אליו, לפי התור, את אחד המשתתפים.
 2. כל ילד המגיע למנחה, שולף ציור מתוך הסלסלה, מתבונן בו בלי להראות את הכרטיס שהרים לשאר המשתתפים.
 3. עליו לרמוז לשאר המשתתפים על תוכן הכרטיס שהרים בעזרת חידה, חרוז, פנטומימה, שיר ועוד.
 4. כל משתתף שמגלה את התשובה בלוח שלו – מכסה או מסמן את הריבוע המתאים.
- זוכה**: המשתתף (זוג או קבוצה) שכיסה או סימן ראשון את כל הריבועים (שורה, טור או אלכסון) בלוח האישי שלו והכריז "בינגו".

משחקים של פעם סביב עצים: תופסת עצים, צבעים, דג מלוח...

טבע ומדע-

הכרות עם עולם הצומח- נכין מגדיר עצים במרכז מדעים/טבע. (מצורף קובץ הנחיה להכנה עם הילדים)

מדידות: באיזה פרי יש יותר מיץ, בתפוז או קלמנטינה?

באיזה פרי יש יותר מיץ בתפוז או אשכולית/פומלה?

ההבדל בין פרות יבשים עסיסיים ומיובשים.

ניסוי-מה יקרה לפרי מיובש אם נכניס אותו לכוס עם מים?

הנבטות בסוגי אדמה, הנבטות בתנאים שונים

הנבטות (מצורף קובץ)

1. נביא מהטיול ענף של עץ שקד, נשים בצנצנת שקופה עם מים צבועים. נסמן את גובה המים. כעבור ימים אחדים נבדוק את גובה המים. נבחין בבלבוב הענפים. בסיבי הענף נבחין במים הצבעוניים שנספגו בו.

2. **האצטרובל המלבלב** – נאסוף אצטרובלים פתוחים של עץ אורן. נכניס לרווחים שבין ה"קשקשים, גרגרי חיטה. נשקיע את האצטרובל עם הגרגרים בתוך כוס מים. קשקשי האצטרובל יסגרו. כעבור ימים אחדים, גרגרי החיטה ינבטו בעלים ירקרקים.

3. **"ראש בובה מצמיח דשא"** – לוקחים נייר גרב ניילון, ממלאים בנסורת, מפזרים בתוכה חיטה זרעוני חומוס או שעועית. סוגרים את הגרב בסרט יוצרים אף בולט ע"י קשירה, מוסיפים עיניים וככל העולה בדמיונכם. טובלים את ה"ראש" בכלי נאה שיהיה רטוב כל הזמן ולאחר ימים אחדים נראה שהזרעים נבטו. ואפשר כמו בתמונה...

עצים - פרי וסרק, ירוק עד ובשלכת

פרחי חורף-נרקיסים, כלניות רקפות

פריחת עץ השקד

תעודת זהות לעץ: שם העץ

מרקם הגזע

מרקם וצורת העלה

היקף הגזע

צורת הנוף

ניתן לצייר את העץ או 1/4 הפרי

הבדל בין עץ לשיח

מעקב אחר עץ. (מצורף)

עלים: נאסוף מגוון גדול של עלים, נביא לגן, נמייך לפי צורה, גודל וגוון, או דימוי.

לקישוט – נשחיל על חוט ומחט מחרוזות ארוכות של עלים ונתלה בחלל החדר.

אומנות ויצירה-

עץ הזית של אנה טיכו- פעילות בקבוצה קטנה להתבוננות ולימוד טכניקת הציור

ניתן לתת לילדים לצייר עצים בפחם(תוצרת העץ) ולתלות בספריה.

הקמת **תערוכה** בגן-של חפצים העשויים מעץ....

פיסול עצים בחומרים שונים- פיסול בפלסטלינה, נייר עיתון, נייר אלומיניום, גרזאות....

מצורף קובץ של עשרות עצים מחומרים שונים. תנו לילדים חומר- הם כבר יידעו מה לעשות איתו.

ניתן להכין מהתמונות כרטיסיות השראה.

הדפסות בעלים

1. הדפסת עלים – נצבע על גבי עלים בצבע גואש, ו"נדפיס" אותם על גבי גליונות נייר בצורה

ובצבעים מעניינים.

2. מיחוי עלים – נניח עלים מעניינים בגדלים שונים מתחת לדף נייר, ונעבור עליהם בצבעי שיעור

בתנועות צפופות וקצובות. המרקם של העלה יראה בבהירות על הדף. אפשר לגוון בצבעים

ובעלים.

3. הדפסות אפשר לנסות גם עם פירות אחדים למשל: חצי לימון, פלח של תפוז ועוד...

תהנו! לשאלות ואם הצליח לכם, שלחו ל: yifatt26@gmail.com